

**ГУМАНІСТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ
ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

О.М. Рак, В. Г. Синиця

Буковинський державний медичний університет

**HUMANISTIC ORIENTATION
OF HIGHER PROFESSIONAL MEDICAL EDUCATION**

O.M. Rak, V.H. Synytsia

Bukovinian State Medical University

Автори привертають увагу до проблеми гуманізації вищої професійної медичної освіти як однієї із складових нової філософії вищої школи XXI століття, що орієнтує майбутніх фахівців на загальнолюдські гуманістичні цінності і проблеми конкретної людини. Гуманізація медичної освіти вимагає значного підвищення якості підготовки студентів не тільки на основі компетентного, а й інтегративного підходу, що акумулює потенціал медичної науки, досягнення соціально-гуманітарних наук і сучасних освітніх технологій.

The authors draw attention to the problem of humanization of the higher professional medical education as one of the components of new philosophy of the higher school of the XXIst century, orienting future specialists towards common to all mankind humanistic values and the problems of a particular person. Humanization of the medical education calls for essential upgrading of students' training not only on the basis of a competent approach but an integrated one as well, accumulating the potential of the medical science, the achievements of the sociohumanitarian sciences and modern educational technologies.

Вступ. Вирішення проблеми гуманізації вищої освіти в сучасних умовах передбачає виховання інтелігентного, креативного, діяльного, незалежного, комунікабельного, відповідального за свою професійну діяльність перед суспільством і країною молодого фахівця, який відрізняється толерантною свідомістю та поважає гідність людини [2].

Сучасний стан розвитку суспільства характеризується загостренням соціально-економічної кризи і політичною нестабільністю, що негативно відбивається на найбільш вразливих верствах населення. Насамперед, це

стосується молоді, яка особливо гостро реагує на суспільні зміни. Невизначеність, маргінальність, відсутність чіткої життєвої позиції у молоді спонукає її до пошукової активності, яка може бути інноваційною, творчою, або, навпаки, асоціальною, небезпечною для суспільства. У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема формування такого світогляду студентів, який правильно зорієнтує їх у житті, допоможе визначити місце в суспільстві, виробити життєві ідеали [1]. Гуманізація вищої професійної медичної освіти орієнтує майбутніх фахівців на загальнолюдські гуманістичні цінності та проблеми конкретної людини в системі медичної допомоги і є важливим напрямком інноваційного розвитку сучасного медичного вузу [5].

Основна частина. Для того, щоб випускники медичних вузів швидко й успішно адаптувалися у своєму професійному середовищі, медична освіта має бути максимально пристосованою до існуючої системи охорони здоров'я, процесів її реформування і тенденцій розвитку.

Професія лікаря впродовж свого історичного існування неодноразово піддавалася впливу різноманітних соціально-політичних, економічних, етичних та інших чинників, які нерідко призводили до дегуманізації цього виду професійної діяльності. Ця обставина актуалізує постійне звернення до означеної проблеми, необхідності аналізу зазначених чинників та вжиття заходів щодо їхнього усунення. Хронічне недофінансування, низька заробітна платня медичного персоналу та неконтрольована комерціалізація медичного обслуговування ведуть до стрімкої дегуманізації відносин в системі лікар-пацієнт.

Інформаційна епоха, в яку вступило людство на межі тисячоліть, значно прискорює процеси глобальної інтеграції українського суспільства. Прогрес, досягнутий розвиненими країнами в галузі охорони здоров'я, на інформаційному рівні стає доступним для більшості країн світу. Ця обставина принципово змінює характер очікувань населення нашої країни щодо медичного обслуговування. Людей більше, ніж це зазвичай вважалося,

турбує стан здоров'я як невід'ємна частина їхнього повсякденного життя. Вони вимагають, аби при наданні медичної допомоги з ними поводитися як з особистостями, які мають права, а не як з цільовими об'єктами програм або одержувачами благодійної допомоги. Люди мають також певні очікування щодо того, яким чином суспільство буде вирішувати проблеми їхнього особистого здоров'я та охорони здоров'я в цілому [4].

Не слід забувати, що всього лише сторіччя назад медична професійна підготовка здійснювалася в системі університетської освіти на фундаменті ґрунтовної природничо-наукової та гуманітарної підготовки. Лікарі, які закінчували університети, ставали, як правило, лікарями загальної медичної практики, що, за визначенням, передбачало системний підхід до оцінки людського здоров'я і до лікування хвороб. Інтелігентність як властивість особистості завжди визначалася глибиною культурного кругозору, досягти якого можна лише шляхом всебічної освіти, самоосвіти та розвитку креативних здібностей [3].

Аналіз проблеми гуманізації підготовки медичних працівників був би неповним без її деонтологічної складової. Відносини лікаря і хворого у всі часи розглядалися як чинник, що має істотний вплив на кінцевий результат лікування. Більше того, візьмемо на себе сміливість стверджувати, що ці відносини мають інструментальний характер. Це означає, що вміння лікаря перетворювати хворого на свого союзника, організувати тактику і стратегію його поведінки в період лікування та реабілітації відносяться до професійних компетенцій медичного працівника.

Сучасне розуміння гуманізму тісно пов'язане з загальнолюдськими цінностями, системним пізнанням світу і формуванням наукового світогляду, орієнтуванням на кращі зразки вітчизняної та світової гуманітарної культури [1; 3]. У цьому зв'язку основними ознаками гуманістичної особистості є її здатність співвідносити та погоджувати свої життєві цінності, цілі, установки і мотиви поведінки зі станом навколишнього природного і соціального середовища, а також ставлення до людини [5].

Гуманізація вищої медичної освіти, зумовлена необхідністю переходу до інноваційної медико-соціальної моделі охорони здоров'я, вимагає значного підвищення якості медичної освіти не тільки на основі компетентного, а й на основі інтегративного підходу [4], що акумулює потенціал медичної науки, досягнення соціально-гуманітарних наук і сучасні освітні технології. Вона має безпосереднє відношення і до медичної деонтології, оскільки ставлення лікаря до хворого вже само по собі є елементом середовища пацієнта і може давати як позитивний, так і негативний вплив. Здатність лікаря встановлювати з пацієнтом довірчі відносини і перетворювати його на свого союзника призводить до об'єднання спільних зусиль, що набагато підвищує шанси одужання хворого.

Гуманістична спрямованість професійної підготовки лікаря включає в себе, крім виховної складової, також необхідність формування і розвитку спеціальних навичок і умінь, заснованих на останніх досягненнях медичної науки і доведених до найвищого рівня професійної майстерності [5]. Світовий і вітчизняний досвід підготовки професіоналів різного рівня і фаху показує, що спеціальні знання, уміння і навички засвоюються тим успішніше, чим вище рівень моральної відповідальності і духовного розвитку майбутнього фахівця.

Висновки. Таким чином, формування і розвиток спеціальних професійних здібностей майбутнього лікаря слід здійснювати в нерозривному зв'язку з процесом їхньої загальнокультурної компетентності, в першу чергу, здібностей, умінь і навичок комунікативного характеру. Своєрідність медичної професії полягає в тому, що вона за своєю природою має гуманістичний характер, і вимагає від сучасного лікаря відповідності таким параметрам, як терпеливість, терпимість, запобігання конфліктам, уміння налагоджувати контакт з пацієнтом, встановлювати духовний зв'язок, здійснювати позитивний психологічний вплив на пацієнта, адже вміння лікаря вселяти віру і надію на зцілення є потужним чинником одужання хворого.

Література:

1. Андрущенко В. Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів // Філософія освіти. – 2005. – № 1. – С. 5-17.
2. Кісіль М. В. Гуманізація вищої освіти як сучасна тенденція / М. В. Кісіль // Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій: матеріали конференції. – Суми, 2008. – С. 49-51.
3. Мороз Т.О. Загальнокультурна компетентність як складова професійної іншомовної підготовки студентів у процесі міжкультурної інтеграції // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог, 2011. – Вип. 19. – С. 351-358.
4. Рак О.М., Вахоцький М.М. Інтеграційні процеси вищої освіти у медичному університеті / Рак О.М., Вахоцький М.М. // Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес: матеріали II Міжнародної наукової конференції. – Чернівці, 2007. – С. 293-296.
5. Развитие профессиональных ценностных ориентаций студентов как условие их личностного и профессионального развития / Н. И. Вьюнова, авт. Н. Ю. Зыкова // Мир психологии. – 2007. – N 3. – С. 217-225.